

7. Бебик В. М. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг : навч.-метод. посіб. / В. М. Бебик. - К. : МАУП, 2001. - 216 с.
8. Бебик В. М. Політичний маркетинг і менеджмент : монографія / В. М. Бебик. - К. : МАУП, 1996. - 144 с.
9. Шубін С. П. Політичний маркетинговий аналіз: метод, теорія, практика : монографія / С. П. Шубін. - К. : Генеза, 2007. - 112 с.
10. Шубін С. П. Методологічні основи дослідження в політичному маркетингу / С. П. Шубін // Наукові праці : наук.-метод. журн. - Т. 65. - Вип. 52: Політичні науки. - Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. - С. 112-115.
11. Шубін С. П. Генезис політичного маркетингу як галузі політичного знання / С. П. Шубін // Політ. менеджмент. - 2007. - № 4 (25). - С. 65-73.
12. Шубін С. П. Політичний маркетинг як теоретико-методологічна основа дослідження громадянського суспільства України / С. П. Шубін // Наук. вісн. Акад. муніцип. упр. : Серія "Управління". Вип. 1 (7). Державне управління та місцеве самоврядування / за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка. - К. : Видавн.-поліграф. центр Акад. муніцип. упр., 2009. - С. 111-119.
13. Шубін С. П. Структурно-функціональна теорія соціальної дії Талкота Парсонса в політичному маркетинговому аналізі / С. П. Шубін // Наукові праці : наук.-метод. журн. - Т. 125. - Вип. 112: Державне управління. Політологія. - Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П.Могили, 2009. - С. 112-120.

Христина Плецан,
*аспірант кафедри державної політики
та управління політичними процесами НАДУ*

Взаємозв'язок відповідальності та успіху в політико-управлінській діяльності

"Якщо людина навчиться управляти собою,
то їй не складе труднощів управляти державою".
Конфуцій

У статті здійснено аналіз наукових досліджень взаємозв'язку відповідальності та успіху в політико-управлінській діяльності. Розкрито сутність поняття "відповідальність" крізь призму досягнення успіху. Обґрунтовано висновок про те, що відповідальність є домінуючим критерієм успіху.
Ключові слова: успіх, відповідальність, політико-управлінська діяльність.

In the article the analysis of scientific researches of intercommunication of responsibility and success is carried out in to politico-administrative activity. Essence is exposed responsibility through the prism of achievement of success. Grounded conclusion that responsibility is the dominant criterion of success.

Key words: success, responsibility, politico-administrative activity.

Постановка проблеми. Українська держава перебуває на етапі демократичних перетворень. Вагомим акцентом такого періоду для ефективно-

го розвитку політико-управлінської діяльності є перехід на якісно новий рівень політико-управлінських відносин, де основою виступає відповідальність як домінанта оцінки успіху. Аналіз взаємозв'язку відповідальності та успіху суб'єкта політико-управлінської діяльності дає змогу вирішити проблему деперсоніфікації, досліджувати характеристики наслідків політико-управлінських рішень. Наукове осмислення політичного успіху як кінцевого результату діяльності суб'єкта в політико-управлінській сфері, що тісно переплітається з відповідальністю, значною мірою актуалізує його ґрунтовне вивчення та дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен успіху та відповідальності має зв'язок із широким колом наукових досліджень управлінського характеру. Значний внесок у розробку сучасної теорії проблематики успіху політичного діяча, визначивши фактори, критерії, види та можливі шляхи досягнення політичного успіху, зробили: В.Андрущенко, О.Бабкіна, В.Бех, П.Бурдє, І.Гльїн, Ю.Качанов, Ю.Соґомонов, Т.Ніколаєва, Д.Ольшанський, Н.Паніна, Г.Почепцова, А.Щербініна та ін.

Сутнісність поняття "відповідальність" осмислено в сучасній соціологічній, політологічній і психологічній літературі. Проблематику досліджували, зокрема, К.Апель, Г.Йонас, А.Лілов, Д.Ледд, К.Мітчем, В.Афанасьєв, Л.Буєва, В.Журавльов, А.Ореховський, Е.Подмазко, Т.Ярошевський та ін. Вагомими у цьому контексті є дослідження таких учених, як: І.Кресіна, А.Коваленко, М.Краснов, В.Мельниченко.

Невирішеними складовими загальної проблеми є висвітлення та опрацювання сутності поняття взаємозв'язку відповідальності та успіху в політико-управлінській діяльності.

Метою статті є аналіз взаємозв'язку відповідальності та успіху в процесі реалізації політико-управлінської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Вагоме значення позицій у структурах державно-політичної влади для функціонування всього суспільства передбачає і особливу увагу до особистостей, які займають ці позиції. Закономірним результатом ефективної діяльності суб'єкта політико-управлінської сфери є досягнення успіху. Шлях до бажаного успіху передбачає наявність певних рис та якостей політичного діяча, зокрема таких як: уміння поставити мету та обрати конкретні цілі й методи для її досягнення, справедливність, інтелектуальні й професійні якості, чесність, принциповість, висока професійна компетентність, комунікативні навички, толерантність, відкритість та прозорість, патріотизм, свобода вибору. Відповідальність є невід'ємним атрибутом демократичного управління й одним із важливих критеріїв досягнення успіху в політико-управлінській діяльності.

Поняття "відповідальність" класифікують як єдність слова і діла, готовність і здатність до ділового ризику, вміння "тримати удар", відпові-

дальність визначається як необхідність відповідати за власні наміри, вчинки та їх результати [6, с. 281].

Вагомий внесок у розвиток полеміки зробив родоначальник німецької класичної філософії І.Кант (1724-1804). Згідно з його вченням про внутрішнє ставлення до обов'язку індивід підкорює свою волю зовнішній необхідності, що виступає як внутрішній моральний закон [11, с. 311].

Представник філософії середньовіччя Т.Аквінський (1225-1274) у трактаті "Про правління князів" фактично вперше розкриває проблему відповідальності монарха за свої дії, що впливає на його успіх. Мислитель зосереджує свою увагу на тому, що успішним є той монарх, чия воля та вчинки відповідають моральній світобудові й узгоджені з нормою Божественного закону [8, с. 269-270].

Своє бачення розуміння взаємодії успіху та відповідальності пропонує Н.Мак'явеллі (1469-1529). Концепцію мислитель виклав у праці "Державець", сверджуючи, що правителі мають тримати слово і похвальною є вірність даному слову [14, с. 79]. Було б добре, якби наші вітчизняні державники дотримувалися відповідальності в процесі роздумів про владу та управління.

Вітчизняний соціолог С.Оріховський-Роксолан (1513-1566), виділивши три основні складові успіху, надає великого значення дотриманню принципу законності в усіх сферах діяльності, акумулюючи його з відповідальністю за свої дії [16, с. 186-190].

Ш.Монтеск'є (1689-1755) вважає, що успішність залежить від вміння розпоряджатися владою у встановлених межах, що є законністю. Принцип законності виступає основним критерієм успіху політичного лідера [11, с. 264-265].

Свою позицію щодо трактування проблематики визначив німецький філософ Г.Гегель (1770-1831). Мислитель політичний успіх розумів певною мірою як здатність видатної особистості підпорядковувати свої дії вимогам світового духу та діяти в ритмі тієї чи іншої епохи. Таке вміння має, насамперед, базуватися на мудрості людини, яка здатна усвідомити, що необхідно своєчасно зробити саме в даний момент [15].

Взаємозв'язок відповідальності та успіху аналізуємо в працях М.Вебера (1864-1920). Учений стверджував, що відповідальність за справу, якій служить політик, повинна бути провідною зіркою його діяльності [8, с. 174-175].

Проблему взаємодії успіху та відповідальності розглядав і відомий український політичний діяч, учений В.Липинський (1882-1931). У своїй концепції про успішного Гетьмана науковець наділяє лідера рисами господаря-монарха, визначаючи відповідальність за свою діяльність одним із найбільш важливих факторів, що впливають на його успішну політичну діяльність. Таким чином, можна стверджувати, що В.Липинський ототожнював успіх у політичній сфері з динамічним розвитком української незалежної держави, що базується на відповідальній діяльності Гетьмана [7].

Іспанський філософ Х.Ортега-і-Гассет (1883-1955) зазначає, що успіх - це майстерне поєднання найкращих внутрішніх аристократичних рис, а саме: вимогливості до себе, самовдосконалення, відповідальності за власні дії [5, с. 104-113].

Своє бачення проблематики пропонує й мислитель П.Блау, зазначаючи, що успіх - це результат взаємодії на основі виконання певних норм та дотримання справедливості в процесі обміну ресурсами в межах політичного простору [3, с. 502-503].

Цікаве бачення принципу відповідальності знаходимо в книзі німецько-американського філософа Г.Йонаса (1903). Учений зосереджує увагу на відповідальності, акцентуючи, що принцип відповідальності необхідно проголосити основою діяльності майбутнього, філософією життя. Мислитель акумулює такі ознаки для політика в його відповідальності, як: всеосяжність обов'язків, суб'єктивний чинник, взаємозалежність, безперервність і спрямування в майбуття. Досягти такого рівня відповідальності, коли наслідки кожного вчинку матимуть у свідомості проєкцію на майбутнє, здається можливим через виховання, передусім, самовідповідальності та вимогливості до себе. У свою чергу, це впливатиме на свідомий вибір поведінки і, як наслідок, на світосприйняття й світогляд [10].

П.Бурдье (1930-2002) підтримує позицію функціонування успіху в умовах певного середовища, окресленого особливостями, такими як: політичний режим країни, політична культура та свідомість, своєрідність соціально-економічного розвитку [1].

На думку К.Шмітта, політичний успіх є не що інше, як результат оцінювання дій політико-управлінського суб'єкта. За своєю суттю ця діяльність є взаємодією протилежностей (моралі та політики), що, у свою чергу, є відображенням співвідношення відповідальності та успіху. Відмінності, які виникають внаслідок дій, породжених певними цінностями, мотивами, є вираженням наявних протилежностей як у цілях діяльності, так і способах їх досягнення [17, с. 22].

Свою позицію щодо трактування проблематики висловив і науковець І.Льїн. На його думку, політико-управлінська сфера має свої морально-духовні аксіоми, що визначають зміст та цінність політичних дій. Власне, політичний успіх науковцем визначається як шлях, який суб'єкту політико-управлінської діяльності потрібно пройти з вірою у власні сили та відповідальністю за власні дії. Успішна діяльність суб'єктів політико-управлінської сфери ототожнюється з такими принципами, як: відповідальність за свою діяльність та здатність розмежовувати особисте й суспільне; усвідомлення суспільних проблем та знаходження шляхів їх подолання на основі "органічної солідарності всіх з усіма"; здатність об'єднувати народні маси на основі справедливості, права, свободи та рівності; взаємозв'язок між громадянами

та владою має базуватися на добровільній згоді одних виступати з певною ініціативою (владна меншість) та інших (громадяни) їх виконувати. Згідно з І.Ільїним, саме почуття відповідальності разом з любов'ю до своєї країни та почуттям власної гідності є джерелом тих людських сил, які слугують спасінню, відродженню та возвеличенню країни. Це основа політико-управлінської діяльності, творчості та цілеспрямованості [9, с. 356-362].

Таким чином, взаємозв'язок відповідальності та успіху як елемент політико-управлінських відносин стверджувався в основному паралельно становленню й еволюції самих управлінських відносин, теорії лідера. Варто зазначити, що поняття "лідер" походить від англ. Leader, що має значення - ведучий. У своїй книзі "Політика як мистецтво керівництва" американський політолог Р.Такер зазначає, що лідерство - це щось значно більше, ніж аналіз і прийняття державно-владних рішень, це - вплив на розум, енергію тих людей, яким належить зіграти свою роль у тому чи іншому процесі. Власне, це індивід, за яким група визнає право на прийняття рішень, найзначніших з точки зору групового інтересу. Лідерство це не що інше, як взаємозв'язок, взаємодія та взаємовплив авторитету, харизми, особистісних якостей, відповідальності та успіху. Лідерами є не тільки мислителі, але й люди дії.

Враховуючи складність та неоднозначність політико-управлінських процесів, у за своєю сутністю успіх як кінцевий результат діяльності лідера передбачає оцінювання на рівні суспільство - лідер. Рівень оцінювання буде залежати від ефективності дій суб'єкта політико-управлінської діяльності, що зумовлюється почуттям відповідальності за свої вчинки та їх наслідки.

Власне, відповідальність визначає, насамперед, морально-психологічну готовність управлінця до розуміння сенсу і наслідків своєї діяльності, відповідність місцю, яке він займає в ієрархії політико-управлінської сфери. Вона виступає одним із головних принципів, який формує інтегральну оцінну характеристику суспільства стосовно успіху чи неуспіху того чи іншого лідера. Варто зауважити, що чутливість до інтересів громадкості, урахування особливих потреб та очікування певних груп і громадян підвищує відповідальність суб'єктів політико-управлінської діяльності за успішну реалізацію владних рішень.

Відповідальність як процес можна охарактеризувати через низку категорій: цілі та інтереси - усвідомлення та сприйняття їх діями політико-управлінської сфери - відповідальна діяльність, спрямована на їх досягнення - суспільство як інстанція оцінювання - коригування та виконання поставленої мети.

Аналізуючи дослідження мислителів та науковців, можна константувати, що значення відповідальності як якості суб'єктів політико-управлінської діяльності полягає в тому, що вона стимулює їх розвивати й усі інші риси характеру відповідно до високих цілей. Відповідальність відображає мету,

потреби, інтереси, які втілені в цінності, орієнтації, життєві плани в професійній діяльності на шляху до успіху.

Висновки. Отже, чимало філософів та науковців, висуваючи свої концепції та теорії, обґрунтовували власне бачення та розуміння проблематики взаємодії успіху та відповідальності в політико-управлінській діяльності. Підбиваючи підсумки вищезазначеного, можна стверджувати, що домінуючим критерієм оцінювання успіху в політико-управлінській діяльності є не що інше, як відповідальність.

Таким чином, відповідальність - це ґрунтовне розуміння суб'єктами політико-управлінської діяльності життєво важливих інтересів суспільства та держави, самовіддана праця, спрямована на їх втілення на основі нагромадженого досвіду та передбачення можливих наслідків, що проявляється у здатності приймати стратегічно правильні рішення, втілювати їх у життя з максимальною користю для загального блага та досягнення успіху зокрема.

В українському суспільстві успішність переходу на позитивну динаміку суспільно-політичного розвитку буде залежати від вміння політико-управлінської еліти визнати політичну відповідальність основним принципом своєї діяльності, взаємовідносин та співробітництва між державою та суспільством. Проте, на думку об'єктивних аналітиків суспільно-політичних процесів, позитивні зміни настануть через життя одного покоління. Так, об'єктивні закони розвитку зроблять своє, але було б краще, якби ми це усвідомили якнайшвидше. Адже діюча система просто таки тріщить по швах. На сьогодні політико-управлінська еліта в Україні повинна піклуватися не лише про те, як не допустити помилок, а як формувати принципово нову модель відповідно до потреб державотворення і нової епохи ХХІ ст., потреб інноваційного мислення та інформаційного суспільства.

Подальші напрями дослідження вбачаємо в обґрунтуванні конкретних механізмів взаємозв'язку відповідальності та успіху в політико-управлінській діяльності в процесі реалізації реформ, на що націлено наше суспільство.

Список використаних джерел

1. Бурдье П. Социология политики / П. Бурдье. - М. : Socio-Logos, 1993. - 336 с.
2. Вебер М. Покликання до політики / М. Вебер // Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика : пер. з нім. О. Погорілий. - К. : Основи, 1998. - С. 174-175.
3. Волков Ю. Социология : история и современность / Ю. Волков, В. Нечипуренко, С. Самыгин. - Ростов-н/Д : Феникс, 1999. - 672 с.
4. Гонюкова Л. Політико-управлінська діяльність держави: проблеми реформування / Л. Гонюкова, Р. Жмудський // Галузь науки "Державне управління": історія, теорія, впровадження : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 28 трав. 2010 р.) : у 4 т. - Т. 1. - К. : НАДУ, 2010.
5. Деревянко Е. Неизбежность аристократического духа: учение Хосе Ортеги-и-Гассета об общественном идеале / Е. Деревянко // Социс. - 1992. - № 6. - С. 104-113.

6. Державне управління: філософські, світоглядні та методологічні проблеми : монографія / за ред. д-ра філос. н., проф. В. М. Князева. - К. : Вид-во НАДУ ; Міленіум, 2003. - 320 с.
7. *Забаревський М.* В'ячеслав Липинський і його думки про українську націю і державу / М. Забаревський. - Аугсбург : Наклад. Укр. літопису, 1946. - 51 с.
8. Історія філософії : підруч. для вищої школи / кер. авт. кол. В. Г. Кремень. - Х. : Прапор, 2003. - 768 с.
9. *Ильин И.* Путь к очевидности / И. Ильин. - М. : Республика, 1993. - 413 с.
10. *Йонас Г.* Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Г. Йонас. - К. : Лібра, 2001. - 400 с.
11. Класики політичної думки від Платона до М. Вебера : пер. з нім. - К. : Тандем, 2002. - 584 с.
12. *Кресіна І.* Політична відповідальність: суть, ознаки, особливості / І. Кресіна. - К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2009. - 68 с.
13. *Логунова М.* Людський вимір політики й державного управління / М. Логунова, О. Пшеничнюк // Наук. пр. МАУП. - К. : МАУП, 2009.
14. *Макиавеллі Н.* Государь / Н. Макиавеллі. - М. : Планета, 1990. - С. 79.
15. *Нарский И.* Гегель. Антология мировой философии / И. Нарский, В. Асмус. - Т. 3. - М. : Мысль, 1971. - С. 282-394.
16. *Оріховський-Роксолян С.* Напучення польському королеві / С. Оріховський-Роксолян // Хроніка 2000. - 2000. - Вип. 37-38. - С. 182-190.
17. Політологія / под ред. В. А. Ачкасова. - М. : Юрайт-Издат, 2005. - 692 с.